

GLASILO
SLOVEN-
SKEGA
PLANIN-
SKEGA
DRUŠTVA

PLANINSKI VESTNIK

XX.
LETNIK
□
1914
□
ŠT. 8.

† Bogumil Brinšek.

Spisal Pavel Kunaver.

Kje nek' zemlja grobe krije . . .

Ko utihne šum in poneha delo, dvigne se črni zastor sedanjosti in svetli dnevi, zlati časi iz davnine ogrejejo otrplo dušo. In zasije slika: bleščeči sneg in modre, tople sence in strmi nebotični orjaki in majhna družba ljudi v tej ogromnosti. Spredaj hiti Brinšek za bežečimi, menjajočimi se velikanskimi prizori, zadaj zarobanti po dolensko dobrodušni dr. Cerk. In oni spredaj, srečen v tem veličanstvu, pomežika in se nasmeje in vsi čutijo eno vez, vez bratstva tu v gorski samoti.

In gori na vrhah se odpre pogled na malo našo lepo deželico in vsa srca bijejo topleje. Krasne gore domovinske, čudni, lepi svet ti kraški v daljavi!

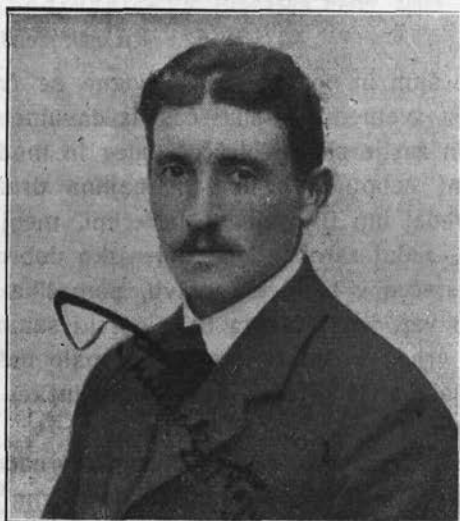
In begajo zopet slike . . . Načrti in izvršitev načrtov. Nevarnosti in tveganje življenja drug za drugega, in zopet črna žrela črnih jam in ogromne, prostrane dvorane pod zemljo z vodami in s kristalnimi stavbami in gromka pesem, pesem veselih src povsod! Bitja enega bitja, narave, uživajo in žive z vsem tem veličanstvom!

In človek se zavé. Povsod in vsemu temu delovanju in veselju in hrepenenju je bil duša Bogumil Brinšek, naš Brinšek, v svoji obrabljeni rdeče-rjavi gorski obleki — »gospod v žametasti obleki« imenovan od drvarjev Kamniške Bistrice, srca Kamniških Planin — in z dobro, umetniško dušo. Koščeni obraz in sokolje, prijazne oči in bujni kodri na glavi in gibko telo in železne mišice in jeklena volja in dobro, veselo srce — to je bil naš Brinšek.

Bil je rojen v bližini najbolj divjega Krasa, v Ilirski Bistrici na Notranjskem. Vse življenje ga je vleklo nazaj v oni skrivnostni svet, ki ga je poznal na vrhu in pod zemljo tako dobro! Večino svo-

jega prostega časa je porabil že kot dijak za spoznavanje ondotne narave in se je tudi brez tovarišev, sam, podajal v podzemlje, kjer je doživel marsikaj. Mnogokrat smo v njegovem stanovanju tiho sedeli okoli njega, ki mu je priprosto tekla beseda o njegovih doživljajih in o podzemskih čudih rojstnega kraja in okolice. Zbujal je v nas vedno silnejše hrepenenje po enakem in kmalu nas je družila vez prijateljstva, ki je tesnejše postalo zunaj v naravi, v gorah in jamah.

V letih 1910 in 1911 smo pričeli z delom po Dolenjskem Krasu; naš vodja je bil dr. Cerk, a njegova glavna opora, njegova desna

† **Bogumil Brinšek.**

roka je bil Brinšek. Bógate so bile njegove izkušnje v podzemskem svetu in znane so mu bile vse nevarnosti, ki preže na raziskovalce. Vse svoje zmožnosti je z neustrašenim pogumom in zastavljanjem lastnega življenja uporabljal, da nam je lajšal delo, ki ga je vrhu tega sladil z neizčrpnim humorjem. Za vsakega je imel primerno besedo, da ga je tudi v skrajni utrujenosti obdržal pri dobri volji. Ali čudno, da ga je ljubil vsak, ki je z njim občeval, kakor rodnega brata.

Enako ljubezen je zaslužil tudi v gorah, kjer je gojil zvesto tovarištvo in bil nad vse požrtvovalen, a tudi nad vse vztrajen in pogumen. Ni bilo letnega časa, ki bi ustavil Brinšek pot v planine. Nam je bil za zimske ture pionir in pozneje vedno izvrsten svetovalec; kajti poznal je gorsko naravo nič manj od kraške. V najbolj divjem terenu se je orientiral kmalu najsigurneje in iz težavnih zaprek je izpeljal tovariše varno in zanesljivo. Tudi tu, naj si je bilo še tako težavno in nevarno, humorja mu ni zmanjkalo. In zopet ga je vsak vzljubil, ki ga je srečal.

Bolje kakor kot tovariš in prijatelj je znan širom slovenske zemlje kot fotograf. Menda so mu že v dijaških letih lepote podzemskih jam zbudile živo željo prinašati na dan v slikah njih skrivnosti. Fotografični aparat je postal neločljiv spremljevalec Brinšeka. Ni je bilo poti, kamor ne bi šel z njim. In to ne zaman! V kratkem času je postal mojster v fotografiranju in na slovenski zemlji ga v lepoti slik ni mogel nikdo prekositi. V amaterfotografskih razstavah v letih 1907 in 1909 pod okriljem Slov. Plan. Dr. in l. 1911 v klubu slov. amaterfotografov je stopil pred javnost in pridobil takoj vsa srca.

Kako tudi ne! Njegove slike so z neprekosljivo lepoto pričarale pred gledalca ves planinski kras. Ne preprostih idil, ampak onih ogromnih gorskih prizorov je iskal in jih prinašal doli, kjer je planincem z njimi ogreval srca, mladino in druge pa vnel za našo reč; nemo a glasno so pričale njegove krasne slike o divnih krajih naše domovine, kjer najde človek mir in srečo. In videti je bilo treba Brinšeka, kako je šel za temi prizori in kako jih je našel v krajih, kamor je malokdaj stopila človeška noga, a kjer se je človek toliko lažje utopil v skrivnosti in lepote gorske narave. Morda ga ni koda, kamor ni prišel Brinšek in od koder bi ne prinesel lepih slik, da je vsakemu srce hitreje bilo pri pogledu nanje.

S kakšno ljubeznijo pa je tudi razvijal svoje plošče v temnici — to je bila njegova soba v prvi vrsti in potem šele stanovanje — in kako se je veselil uspelih slik! Vse je žrtvoval, da je dosegla kopija popolnost in potem očarala tudi najbolj razvajeno oko. V svoje slike je položil vso svojo dušo, ki je toplo čutila z velikostjo narave. Lepo ga je bilo poslušati, kadar je govoril o kakem divnem prizoru, ki ga je posnel z aparatom. Posebno mu je bil pri srcu Triglav s Križkih Podov. Tja je šel mnogokrat sam ali v družbi in je prinašal domov prekrasnih slik. Cel dan je vžival ondoto veličanstvo Triglava. Ravno tako priljubljen mu je bil Martuljek pri

Kranjski Gori in Jalovec z nekega parobka Travnikovega, od koder je prinesel v dolino veličastno sliko onega velikana Julijskih Alp.

Z enako ljubeznijo je govoril o podzemskih jamah in njih kristalnih čarih in zopet je izlil vso svojo znanost in zmožnost v izborne prvovrstne slike iz tega čudovitega jamškega sveta. Tudi tu je imel svoje posebno priljubljene kraje, h katerim je prišteval posebno glasovito Križno Jamo pri Ložu. Tej je v prvih letih posvetil več izletov in pokazal v slikah svetu njeno krasoto. — Kljub vsemu temu je ostal pohleven in je stal najraje v ozadju. Vestno pa je izpolnjeval tudi svoje dolžnosti kot uradnik pri finančnem ravnateljstvu v Ljubljani in je bil med svojimi tamošnjimi tovariši in predstojniki priljubljen.

Vojna je našla Brinška v jami Karlovci pri Cerkniskem Jezeru, kjer je društvo za raziskavanje jam hotelo nadaljevati započeto prodiranje proti dolini Raka. Kot rezervni častnik je bil pozvan na svoje mesto v anektiranih deželah in šel je —. Ranjeni njegov vojni tovariš, visokošolec g. Sodnik, je prinesel zadnje pozdrave ljubljeni deželici Kranjski; 15. septembra pa mu je predrla srbska krogla srce in ugasnilo je to ljubeznivo življenje.

Kruta smrt Te je položila v daljni hladni grob; domovina pa, ki si jo ljubil in poznal kakor kdo?, Ti siplje cvetke trajnega spomina na zgodnjo grudo. Da ne ovene, ga bodo močili Tvoji zvesti prijatelji, učenci in dediči Tvojega dela. Zato počivaj mirno: mi ostanemo zvesti Tebi in Tvojemu delu!

Po Trenti in Soči.

Dr. H. Tuma.

(Dalje.)

Prenočišči pri Zlatorogu in pri Sorču v Logu, kateri je Slovensko Planinsko Društvo otvorilo leta 1904., danes zado-
stujeta le za skromne zahteve. Dobi se belo vino, pivo v steklenicah, za mleko gre prav težko, tudi kruha čisto zmanjka; poleg tega se dobi nekaj konserv brez velike izbire in domače salame in gnjati. Parkrat na teden, a prav nezanesljivo, je dobiti tudi goveje meso, za prikuho krompir, polento ali solato.

Takrat, ko so se pričele prve ture na Triglav, Razor in Jalovec, je bil morda turist zadovoljen, da je dobil ležišče in sploh kaj pod zobe. Danes, ko stoji na Vršiču dvoje planinskih koč, ko gre od

Marije Terezije kočarstvo naravnost dol s Triglava, čez Škrbinico za Gradom od Jalovca sem, precejšen tok turistov, ki si žele po naravnih turah nekoliko odpočitka in sveže hrane; danes, ko iz Bovca, čez Vršič in čez Luknjo prihajajo vedno večje grupe izletnikov mož, žen in otrok, nevarjenih na turistično hrano, tem skromna vaška krčma ne more več zadoščati. Treba bo S. P. D. kaj ukreniti in to tem bolj, ker namerava v kratkem zgraditi novo kočarstvo ob zadnjem Križkem Jezeru, preko katere se tok turistov od Kranjske Gore in od Vrat gotovo znatno pomnoži.

Moramo pač priznavati, da je pristnih turistov, kateri imajo pred vsem veselje do plezanja in do težjih tur, vendar le še prav malo; tem hitreje se med Slovenci množi število izletnikov, ki izbira lažje prehode. Tudi za vožnjo je malo skrbjeno; vsak voznik sme računati, kolikor se mu ravno zdi. Voz iz Bovca do Loga, t. j. pičlih 20 km, se dobi za 8 K, računijo pa tudi 12 K in voza ni vedno dobiti. Stalen tarif bi naj postavila županstva, predvsem občine Bovec in Soča. V nemških Alpah sploh politična oblast točno nadzira in pospešuje promet s tujci, pri nas je še komaj prvih početkov.

Dne 4. avgusta sem se iz Bovca peljal v Log, ker sem s seboj imel še precej turistične oprave in cel nahrbtnik brašna. Nameraval sem prebiti v Trenti in Soči vsaj 4—5 tednov.

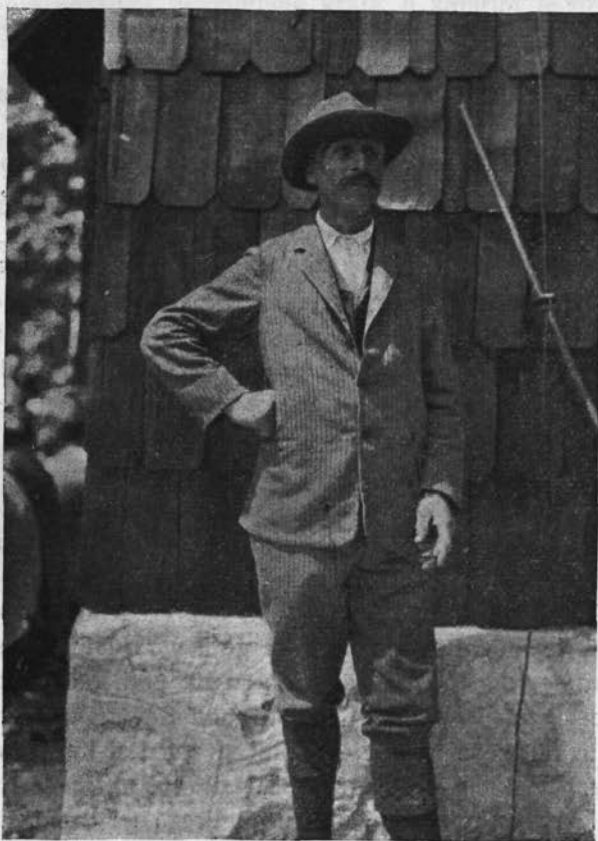
Vožnja traja dve uri. Odpeljal sem se iz Bovca ravno opoludne ob solnčnem vremenu. Skoro je ostala odprta Bovška dolina z velikolepim vencem visokih alpskih vrhov okoli za menoj. Okrajna cesta v Trento, zgrajena od leta 1897 naprej, se odcepi od državne par kilometrov nad Bovcem, kjer se gubi v rajdah na desno doli v debro Koritnice do 400 m; prekorači jo tik pod Rábeljnikom 519 m, ter se zopet vzpne na malo planoto pod Sóvinjakom, v medvodju Koritnice in Soče, na kateri leži solnčna vas Kal-Koritnica. Pod njo se cesta zopet skloni proti debru Soče do 405 m, med ožino ronkov¹ Sovinjaka na levi, gozdnatega Kozjega Brega na desni. Struga Soče se je globoko zajedla v skalnata korita.

Smo v dolini Soče. Strmo, golo se vzpenja gorovje na tvoji levici, dolgi greben Bovškega Grintavca. Prikaže se Špičica 1749 m, poleg nje rebra Kozje in Ovčje Planje, ki proti Soči odpadajo v sivih pečinah in visokih laštah,² sem in tje zrušenih, da njih zvaline, rovi (rov, abgestürzter Fels) in kršje tvorijo nagromadene

¹ ronek = letzter Abfall des Berges,

² to so: velike skalnate, največ škrapljaste ploče ali skladovi vodoravni ali poševni.

kline proti Sočini strugi. Le malokje so te stene prestopne, ali na razdrtih mestih vedejo čeznje kamenite, z gruščem zadelane, ridaste steze do posameznih staj in senikov, ki so postavljeni pod gorskimi senožeti pod Planjo. Kakor med skalovje stisnjeno vidiš prvo stajo visoko gori ob 825 *m* nad Črčami, prvi zaselek občine Soča. Na desno odpadajo do Sočine struge vstromljene zadnje pečine Kozjega

Fot. dr. Tille.

Jos. Komac.

Brega, dokler se ne odpre prva stranska zelena dolina Lepenja. Odslej pelje cesta na levem pod zadnjimi stenatimi skoki Planje, na desnem imaš pod seboj ob cesti svetlozeleno Sočo s stransko dolino Lepenje in pozneje Bérsnika, z lepimi ozadji gorskih vrhov. Dolino Lepenje zapirata Veliki (2041 *m*) in Mali Lemež (1869 *m*), na levo jima Kaluder (1980 *m*), z dolgim svojim obrezom proti jugu do

Velika Babe (2014 *m*), proti severu in Soči v gozdnatem slemenu Črnega Vrha (1515 *m*). Pod njim se Soča zopet globoko zarije v korita.

Malo pred vasjo Soča vidiš posebno karakteristično podorino orjaških lašt. Kakor so se višje gori odtrgali skladovi od visečih pečnatih platí, tako leže zrušeni pod njimi. Dobro dé potniku, ko se pokaže majhna zelena oaza vasi Soča s prijaznim svojim zvonikom. Za vasjo pod kratkim klancem se odpre na desno pogled po zadnji dolini Bersnika, nad njo planini Črni Vrh in Za Skalo, obe na robu velike gorske planote, ki se razteza med Sočo, Bohinjem in Tolminskem. Na levo od planin naprej pa se dviga lepa rajda pravih alpskih gor, Plazke Lope: Kuk, Planja, Travniški Rob, Travnik Vogel, ki odpadajo v skalnatih škednjih, pod njimi zeleno zaselje »Na Skali,« zad gozdnata Tičarica (1891 *m*). Tudi na levem se stene odmaknejo. Čez rob Lomovlja takoj za vasjo Soča vidiš obla, gola vrhova Kola in Tičarice (nekotirane) pod Grintovcem. Nekoliko daljše na levo se ti pokaže vrh Sravnika (2060 *m*) in še dalje škrbina Velika Vrata (1841 *m*), čez katero se prehaja iz doline Soče na Trentsko planino Zapotok, in strmi Srebrnják. Za Bersnikom stopijo tik do Soče strme stene Tičarice in zožijo dolino tako, da se stisne Sočina struga zopet skozi ozka korita. Le še malo naprej in pred teboj v ravni smeri ceste se prikaže velika piramida Razórske skupine. Rajda gor od Trentskega Loga do Razorja ti je v perspektivi kakor ena sama gorska gromada in komaj razločiš posamezne vrhove: Debela Peč, Goličica, tik pred Razorjem, vrhova nad Prosekom tik pred Planjo, ta kakor pritisnjena na glavni vrh Razor.

Še par minut naprej pa se ti odpre Trenta, v ozadju z velikolepim gorskim obodom od Debele Peči, pod njo temni gozd Prosekov, travnato Čelo z Goličico, Planjo (Razor se je skrila za njo), Griva nad Belim Potokom, zad za njo Križ in Stenar, lepi stožec Šplevte in visoka piramida Pihavca z zeleno planino Zajavor na svojem obronku proti Koritom pod Luknjo. Cesta prestopi lesen most — v Trentskem Logu si. Na desno v ozadju od Luknje gor, čez Plemenice 2360 *m*, se pokaže Triglav s svojim zahodnim temenom. Cesta zavije na desno pod gozdnato pobočje Vršovca ter se vrne na levo do desnega brega Zadnjice.

Voz se ustavi pred krčmo Sorčevo: »Pri Triglavu.« Pripeljal sem se do tje okoli 2 popoldne. Nasproti na višjem levem bregu Zadnjice stoji krčma Zlatorog. Lastnik Zlatorogov mi je odkazal prazno šolsko sobo v lastnem poslopju tik struge Zadnjice, tam kjer se pot cepi proti Triglavu. To mi je bilo posebno ugodno, ker

sem upal, da bom imel po noči mir pred turisti in čez dan pri čitanju in delu. Posebno rad imam svojo sobo poleg potoka, ki hladi vzduh in s svojim žuborenjem vpliva kakor tiha, zamolkla glasba na živce. Dolgo pa mi ni bilo obstanka v odkazanem stanovanju, ker je mladi strogi učitelj-voditelj, ki je slučajno prišel nadzorovat šolsko poslopje, ukrenil, da se mora šolska soba takoj izprazniti. Priznavam, da ni oddajati šolske sobe, tudi če je prazna, vsakomur brez razlike, od koder pride; ako pa prosi zanjo domač znan človek, ki hoče preučiti kraj in to le za dobo nekoliko tednov — dokler ni pouka — pač po mojem mnenju ni delati težav.

Vreme je prve tri tedne avgusta precej nagajalo. Za študij nomenklature in kraja je treba čistega obzorja, vsaj prve dni, dokler se ne dobi zanesljive orientacije. Mogoče mi je bilo izvesti prve tri tedne le dve turi, eno na Kanjávec in drugo na Goličico. Ostali čas sem porabil, da sem pregledal vse kote Trente. Ponovno sem šel na Vršič, k izviru Soče, v Zapóden, čez Ture v Korita, v Zadnjico, v Klamo, in v Jamo pod Kuklo.

Navadni vodnik za težje ture mi je Jožef Komac p. d. Pauer, iz prve hiše za pokopališčem gori grede. Hiša stoji na zvalinah orjaškega kamenega plazu, ki sega kakor klin proti Soči in zapira pogled po dolini. Na levo hiše stoji lesena štalica s senikom, ki gleda izza drevja temne smreke, zelene bukve in ožoltelega oreha na desno čez hišino streho pa bukovje gozda. Posebno slikovito lepa je lega zgodaj popoldne okoli 4. ure, ko je dolina že v prvi senci, v ozadju pa se na svetlem solncu belé vrhovi »V Šitu,« Mojstrovka do Travnika, na desno Prisojnik. Na levem lahno žubori zelena Soča, naravnost v Sočino strugo pa odpada v strmih stenah in robcih Plešivc. Za hišo mimo razvaljanih skal pelje steza v Pavrove staje »V Jami« tik pod Kuklo, približno 1000 m nad morjem, od Loga 40 minut. Tudi Trentarji in Sočani kakor Rezjani imajo namreč navado, da se v poletnem času selijo iz doline na višje ležeče solnčne staje, kamor gredo z ženo, otroci in živino. Tam imajo navadno tudi košček njive, seveda le drobne čompe (krompir), glavno delo je spravljanje gorskega sena.

Dne 5. avgusta zjutraj sem si poiskal najprej svojega vodnika; dogovorila sva se, da pojdeva na ture vsak dan ob čistem vremenu, takoj s prvo jutranjo zoro.

Jože Komac je brez drugega najboljši slovenski vodnik (glej sliko).¹ Ne le da pozna poleg Ojcingerja v Zajzeri vso hribolezko

¹ Slika je sprejeta dne otvoritve Doma na Vršiču, posnetek prof. Tille iz Prage.

tehniko, ampak je izboren iskalec potov tudi po popolnoma neznanem terenu in jako inteligenten. Ako je sploh mogoče dobiti pristop ali prehod, ga najde in kot drzni divji lovec izza mladih let, zasledi še tako neznamen gamsov sled. Kamor pride gams, tje prideva tudi s Pavrom. Še sedaj, dasi ima že 52 let, je silno močan. V mladih letih je večkrat nesel vrečo enega kvintala iz Loga čez brv Zadnjice in čez Loški Vršič do cerkve, to je 25 minut dobrega hoda in 100 m strmine! Iz senožetij izpod Trentskega Pelca po ozki stezi, po kateri neizvežban turist skoro trepetaje stopa nad prepadi, pa je prenašal celo po dva stara centa (112 kg) v rjuhi povezanega sena, da človek komaj verjame. Malo pod cerkvijo na desnem bregu Soče se vijuga v ridah ona ozka strma steza po »Robcih.« Na posameznih krajih je komaj za dobro ped široka, na enem mestu mora se ogibati skoraj prevesni skalī, in vendar tam mimo Trentarji in Trentarice nosijo seno v culah na glavi, tako da morajo z životom in tovorom vred omahniti mimo prevese in nad prepadom. In vendar na onem kraju ni še bilo nesreče!

Paver je bil dolgoletni vodnik nemškega alpskega društva, katero pa ga je precej zanemarjalo; večinoma služi češkim turistom. Letošnje leto ga je nemško-avstrijsko planinsko društvo izbrisalo, ker je kot starešina glasoval za sklep, s katerim je občina Trenta odbila prošnjo društva radi nakupa sveta na Križkih Podih in steze po Plemenicah.

Jožef Komac je sam ali v družbi z Andrejem Komac, vulgo Mota, poiskal znanemu Tržaškemu turistu dr. Kugy-ju najlepše nje-gove prve ture. Sploh sta ta dva izborna plezca omogočila drju. Kugyju, da je odprl vse pristope Julijskih Alp. Zasluga dr. Kugyjeva pa ostane gotovo, da je sistematično gojil turistiko, predelal vse glavne vrhove Julijskih Alp ter bodril in vzdrževal imenovana vodnika, da sta mu pokazala vse jima znane steze divjih lovcev, poleg tega pa našla še novih, nepoznanih. Z njima je prelezel tudi Poliško in Višenjsko skupino (Montaž in Viš). Ako se torej govori o prvih turah v naših Alpah, so jih šele nemški turisti zadnja leta jeli izvrševati, n. pr. severno-vzhodno steno Prisojnika, severno-zahodno steno Jalovca, severno steno Mangrta, severno steno Travnika. Vse druge pristope so pokazali domači vodniki, med katerimi se je za Kranjskogorsko skupino posebno odlikoval Ivan Pečar, p. d. Bobek iz Kranjske Gore, ki je n. pr. pokazal prvo stezo skozi okno Prisojnikovo in po vzhodni steni visoke Ponice. Tudi severno steno Triglava je preplezal že pred 20. leti Andrej Berginc, p. d. Štrukelj, iz Trente. Trentarski divji

lovci, ki so prehaiali po Zelenici na Za Planjo in Zeleni Sneg pod Triglavom, zasledili so že davno prehod divjih koz čez severno steno Triglava od Zelenega Snega dol proti Pragu in proti Luknji. Štrukelj je kot gonič z vrh Luknje pregledal Triglavsko steno in jo potem preplezal po črti, katero sem opisal v Planinskem Vestniku 1910, seveda sam brez vsakega orodja, da bi prignal lovski plen proti Zelenemu Snegu in pod Triglavsko severno rebro, kjer je bilo gotovo čakanje. Prehod po severni steni Triglava je torej bil znan posameznim Trentarjem že davno pred nemškimi turisti.

Značilno je, da se ravno izkušeni in izvežbani vodniki manj zanimajo za nomenklaturu in so tudi manj točni nego kozji pastirji. Ravno vodniki, ki mnogo občujejo s turisti, so sigurni le pri imenovanju glavnih vrhov, za ostalo se ne brigajo. Treba je poleg njih za navajanje krajevnih imen privzeti še domačega kozarja. A tudi za pastirje velja pravilo, da je točen v svojih odgovorih le za ono planino, kjer je po več let pasel živino ali za one robove, koder je v mladih letih lovil. Tako n. pr. pozna Paver dobro le oni del Trente, kjer ima svoje staje in planino, t. j. Kuklo, dočim je za planino Zapotok in Trebiščino bolj negotov. Iz tega je videti, kako previden mora biti človek pri iskanju in sistemiziranju krajevnih imen.

(Dalje v prih. letniku.)

Popravek. Na strani 152. Planinskega Vestnika t. l. v svojem opisu Trente sem prinesel prvo literarno poročilo o tej dolini od Hacqueta. K stavku: »Na brdu gore Prešenek na takozvani Cos ali Conapolica« sem dodal svojo opazko: »gotovo pomota, ker je bil rudnik na Veliki Dnini na Mojstrovki in ne na Prisojniku«. Ta moja opazka je izgrešena. Hacquet je v svoji oryctografia carniolica jako zanesljiv; zaradi tega sem se že v poletju 1913. pošteno trudil, da bi našel vse sledove Hacquetovega popisa. Zato se mi je čudno zdelo, da po Trenti nisem mogel zaslediti imena Cos ali Conapolica, dočim sem vsa druga Hacquetova imenovanja prav ugotovil. Letos sem poizvedoval od Kranjske strani po istih imenih ter dognal, da se je železna ruda dejanski kopala tudi na Prisojniku. Ko sva hodila z I. Rogarjem iz Podkorena, vulgo »Korobidl«, mi je ta pravil, da so sledovi jam pod Gorenjimi Ležami na »Osojni Polici«. Očitno je beseda Cos ali Conapolica pokvarjenka iz Osojne Police, koder pasejo Podkorenci svojo živino.

Ruda se je torej kopala prav tam, kakor je poročal Hacquet; prvič pod Bovškim Pelcem, na prostoru imenovanem: »Pri Hiši« na Mojstrovki, na prostoru imenovanem: »Ruda« in na Prisojniku na prostoru imenovanem: »Osojna Polica«.

Ta popravek prinašam prav radovoljno, ker dajem s tem Hacquet-u polno zadoščenje.

Dr. H. T.

K strani 155. — O Trenti je že pred Stresom pisal Janko Mlakar v 7 št. »Plan. Vestn.« ll. 1896, pod naslovom: »Skozi Luknjo v Trento in Bolc«.

Okrog Montblanca.

Spisal Janko Mlakar.

(Konec.)

IV.

Naslednje jutro me je solnce našlo še v postelji. Urno skočim k oknu in pozdravim veselo jasno nebo. Po zajtrku nanznanim po razglednici domov, da se nisem ponesrečil na Montblancu; nato odidem malo po vasi. Kraj je jako neznamenat. Dva mala hotela, nekaj hiš, vojašnice za financarje in obmejno stražo ter lepa cesta, ki vodi čez Mali Sv. Bernhard, to je bilo vse, kar sem videl. Zato pobašem kmalu svoje stvari in jo mahnem nazaj tja, od koder sem prišel. Vsaj izprva sem hodil dobro uro po isti poti, ki sem po nji prejšnji večer pridiral dol. Nato sem krenil na levo, ker mi je tako nasvetoval neki priletni možiček, ki je tudi pasel ovce.

V poltretji uri sem bil že na sedlu Col de la Croise du Bonhomme (2430 *m*). Na njem stoji kočja, ki je bila seveda napolnjena — s snegom. Toda tisto jutro se nisem več brigal za odprte bajte. Sedel sem na gladko skalo, se lepo solnčil in gledal v krasni božji svet. Vse »Tarentske« gore (Tarentaise) so stale pred menoj, kakor vojaki pri apelu, seveda v največji paradi. Ogrnjene so bile v krasne zelene plašče, na glavah so pa imele svitle srebrne čelade. Posebno mi je ugajal njihov vitki poveljnik M. Pourri (3788 *m*). Ne daleč od sedla zapazim tudi neke črne vrhove. Zdeli se mi pa niso prav nič posebno znani, dasi sem morda dan poprej čez nje kolovratil. Tako moti megla v gorah! — Toda pustimo te žalostne spomine in idimo dalje, kajti danes moramo biti v Chamonixu, če nas zopet ne premoti kaka — bližnjica!

Urno se spustim po slabi stezi navzdol zopet na drugo sedlo Col du Bonhomme (2340 *m*), ki je seveda tudi okrašeno z odprto — s snegom napolnjeno kočjo. Tu zagledam pod seboj zeleno dolino Montjoie, v daljavi pa gore, ki se dvigujejo onstran doline potoka Arve. Sneženi plazovi so mi pomagali, da sem bil v dobri uri že pri »Chaletu a la Balme (1715 *m*).

Tu se je ravno odpravljal neki gonjač z dvema mulama proti Les Contamines. Njemu je bilo za zaslužek, meni pa, da bi kmalu prišel v Le Fayet. Sicer je taksa za mulo do Les Contamines — dve uri pešhoje — šest frankov, toda meni je mulico prepustil za tri, ker bi se sicer moral vrniti prazen domov. Cepin in nahrbtnik privežem za sedlo, nato sedem na mulo in odjezdim ob šumečem

potoku Borrant po dolini navzdol. Gonjač je bil kaj zgovoren in je v enomer silil v me s svojo francoščino. Jaz sem mu včasih segel v besedo z »oui«, včasih pa z »non«, da mi ni bilo treba ravno vedno samo poslušati in molčati. K sreči se je kmalu pot zopet tako zožila, da nisva mogla več vštirc jezdit, in mož je postal bolj redkobeseden.

Ježa po lepi, zeleni dolini je bila kaj prijetna. Oziral sem se po sončnih planinah, prisluškoval zvonjenju čred in — prigovarjal muli, naj se malo hitreje prestopi. Ker sem pa govoril preslabo francoščino, me najbrže ni razumela. Kajti kljub vsem mojim prošnjam je hodila tako varno počasi, kakor bi bila stopala nad samimi prepadi.

»Le čakaj, mrcina«, sem si dejal, »ko prideva bolj na ravno, pogovoriva se v jeziku, ki ga razumejo vse mule na svetu!«

Toda prišlo je tako, da ni bilo treba nobenega prigovarjanja.

Onstran malega sela Nant-Barrant (1459 m) se je prikazal izza temnega pobočja krasni ledenik Trelatete. Ne vem, ali se je mula bala, da jo naženem po strmi stezi proti ledeniku, ali pa je menila, da je že zadosti nošnje za tri franke, skratka, hotela se me je na vsak način iznebiti.

Naenkrat položi ušesa nekam za vrat, skoči v stran in se vrže z zadnjim koncem v zrak, kakor bi se hotela postaviti na glavo. Toda mrcina se je zmotila, če je mislila, da bom odletel s sedla. Zapazil sem namreč še o pravem času tisto sumljivo miganje z ušesi in sem se dobro pripravil na kozlovski skok. Malo še popleševa, potem jo pa udereva v divjem diru po kameniti poti navzdol. Tudi gonjač začne goniti za nama in prositi, naj ga počakava. Toda opravil ni nič; kajti jaz ga nisem mogel razumeti, mula ga pa ni hotela, dasi je bila dobro francosko podklovana.

Mudilo se nama je tako, da se nisva niti v slavni božji poti Notre-Dame dela Gorge ustavila. Jaz bi se bil sicer rad nekoliko pomudil v mični cerkvi, toda mula, polna francoskega brezverskega duha, je kar švignila skozi malo selo.

Izprva sem mislil, da se bo živalica polagoma umirila, a ona si je najbrže vbila v svojo kosmato bučo, da hoče priti prazna domov. Zato se je od časa do časa izkazovala v najdivnejših skokih, ki so jo res oprostili cepina in nahrbtnika. Le jaz sem se še vedno držal sedla kakor klop. Mrcina še ni poznala Kranjcev! Neuspešnost svojega prizadevanja je menda naposled le spoznala in je začela polagoma nekoliko odnehavati. Ko prideva pri mali vasi Loyer do mostu, ki vodi čez potok Bonnant, je tekla že čisto pametno.

Vesel svoje zmage nad trmasto živaljo, se začnem ozirati po okolici. Kajti dosedaj sem imel ves čas pogled vpert v mulo in v pot pred seboj. Edino to sem bil opazil med divjo ježo, da se je dolina razširila in da sem prišel s kamenitega kolovoza na gladko cesto. — A mule so zvite živali. Najprej te zaziblje v brezskrbnost, potem pa te položi na tla. Tudi meni se je tako zgodilo.

Nad temnim gozdom se zablešči ledenik de la Frasse, v ozadju se pa nenadoma dvigne vitki Aig. a Beranger (3431 *m*). Ves zaverovan v to ledeno krasoto, se začutim tudi jaz kar nenadoma dvignjenega v zrak. Takoj nato pa sedim že na cesti. Ledenik in aiguille utoneta za gozdom; videl sem samo še rep mule, ki je ravnokar izginila, veselo rezgetaje, za bližnjim ovinkom. .. Zdaj je Kranjec prepoznal francosko mulo!

Najprej se poberem in potipljem po kosteh, če so še cele. Žal, bile so popolnoma nepoškodovane. Ko bi si bil vsaj par reber nalomil, ali pa kje prav pošteno posnel kožo! Toda naj sem se še tako skrbno preiskoval, nisem nič našel, kar bi mi dalo kaj zaslužka pri zavarovalnici. Samo hlače so se raztrgale; seveda, ko bi bile zavarovane, bile bi gotovo ostale cele.

Ker mi ni kazalo leteti za mulo, ležem kraj ceste v travo ter čakam na gonjača, ki ni mogel biti daleč za menoj. Preteklo je pa vendar precej časa, preden je prijezdil po klancu navzgor. Bil je tudi toliko pameten, da je pobral vse, kar je mula izgubila med potjo. Mož se je jako začudil, ko me je zagledal mesto na sedlu v travi. Seveda je takoj poprašal po muli.

»J'ai perdu le mulet«, odvrnem mu v zavesti, da govorim neresnico, kajti reči bi bil moral, da je mula mene izgubila. Žal, da te vrste izgube nisem znal francoski povedati. Vkljub temu me je gonjač dobro razumel. Kot zastopnik olikanega francoskega naroda mi je takoj prepustil sedež na sedlu; korakal je poleg mene in pazil, da bi mu še te »mule ne izgubil«. Tako sva prehodila skoraj celo uro dolgo vas Les Contamines ter se ustavila pri velikem hotelu poleg župne cerkve. Na pašniku ob cesti se je pasla dolgouha živinica, med njimi tudi izgubljenka, ki je bila še popolnoma obrzdana in osedlana. Sedaj je bila cela zadeva z nekoliko franki urno poravnana.

V hotelu se nisem nič mudi, ker mi je šla s časom trda. Do postaje Le Fayet sem imel namreč še 12·5 *km*, časa pa samo dve uri. Treba se mi je bilo podvizati, ker sem hotel dobiti še vlak, ki je odhajal

ob 3. uri v Chamonix; in moja ura mi je kazala, da je že eno čez poldne proč.

Hitel sem torej, kar sem mogel, in to ne zaman. Kajti kolodvorska ura je kazala še le par minut čez dve, ko sem jo pripihal v Le Fayet. Hotel sem že skoraj ponosen biti na svojo naglo hojo, kajti vsak ne more prehoditi 12,5 km v dobri uri. Tu pogledam na svojo uro in v veliko začudenje vidim, da je že tri proč. — Kolodvorska ura je kazala Pariški čas, ki je skoraj celo uro za našim. Odtod moja hitrost in odtod pozna večerja v Le Chapieux.

Pridobljeno uro sem si okrajšal s tem, da sem ogledoval mnogoštevilne po kolodvoru razobešene živobarvene reklame raznih planskih hotelov in gorskih železnic. Tako sem lepo udobno počivajoč na klopi, preštudiral vso okolico in užival čarobni razgled z Montblanške železnice, ki je takrat vozila že do Col de Voza (1655 m).

Sicer sta kraja Le Fayet-les Bains in St. Gervais tako lepa in znamenita, da sta vredna celo posebnega obiska, a meni se res ni ljubilo kolovratiti po vročih cestah in požirati prah, ki so ga dvigali neprestano sem in tja divjajoči avtomobili. Zadovoljil sem se že s tem, kar sem videl mimogrede. Kupil sem si tudi knjižico »Chamonix«, ki sem v njej izvedel vse, kar utegne tujca zanimati.

Neki pastirček je v začetku devetnajstega stoletja odkril gorke vrrelce, ki prihajajo menda iz sredine Montblanca. Malo let potem je postalo to novo zdravišče St. Gervais že svetovno znano. Hoteli in vile so rasli iz tal kakor gobe po dežju. Nekdaj tako tiha dolina je čudovito oživela. Ta šum pa ni ugajal potoku Bionassay. Tožilo se mu je po časih, ko se je šumljanje njegovih valov mešalo edinole z žvenkljanjem zvoncev čred, ki so se pasle po njegovih bregovih. V ledeniku Tete-Rousse je zbral neznansko množino vode in jo je nato udaril z vso silo v dolino. Med potjo je vse podiral, kar se mu je zoperstavilo, drevesa, skale, mostove in hiše. Vsa dolina je bila izpremenjena v puščavo. Srečni so bili tisti, ki so si rešili golo življenje.

To se je zgodilo pred dvaindvajsetimi leti. In danes? Nikjer ne vidiš sledu te strašne nesreče. Ponosni hoteli sredi parkov in krasne vile ti kažejo, da iščejo tu zdravja, zabave in oddiha ljudje, ki denar kar sipljejo. Potok Bionassay so pa vklenili v lepo zidano strugo, kjer mora poslušati mesto žvenkljanja čred ropotanje avtomobilov.

V Chamonix sem se odpeljal z električno železnico. Lepoto te vožnje ti hvalijo debeli »vodniki« (po domače »Baedekerji«) in živo-

barvane reklame. Ž njimi se jaz ne morem meriti, zato raje molčim. Le toliko še povem, da sem takoj pri prvi postaji zavozil v meglo, svojo staro znanko, in da sem se z omenjenimi vodniki srečno pripeljal v Chamonix. Tu me je pričakal moj znanec, pravi planinski — dež. Ž njim sem bil pričel pot krog Montblanca, ž njim sem jo končal, ž njim sem se vrnil v domovino. —

Kako sem drugo leto v drugačnem spremstvu obkoljeval Montblanc, to Vam bom pripovedoval prihodnje leto, če Bog da in sreča junaška ter planinska.

Pohorje.

Spisal † Janez Koprivnik, šolski svetnik. (Dalje.)

Devica Marija v Puščavi, (glej pod.), ki se je kot samostalna župnija (lokalija) ustanovila pod Jožefom II. l. 1786. se razprostira ob znožju Pohorja na obeh straneh spodnje Radolne in obsega 5 občin. Cerkev stoji na polotoku, obtekanem in obkroženem od Radolne, in se je postavila okoli l. 1620. Na bližnjem griču je cerkva sv. Ane. Puščava je romantičen kraj, krog in krog obdan od gozdov. Pri cerkvi, ki je romarska cerkev, sta župnišče ter šola, ustanovljena l. 1811., vse pod eno streho; onkraj Radolne je gostilna, več hiš pa pri cerkvi ni.

Vuhred je ob Dravi na obeh straneh Vuhreščiце, obsega blizo 470 ha in šteje 53 hišnih števil. Črez Dravo je lesen most, ki veže Vuhred z Marbekom. V Vuhredu je železniška postaja, c. kr. pošta, ljudska šola, osnovana l. 1800, in krajna slov. posojilnica. Z Vuhreda se odpošlje po železnici mnogo lesa; tudi je tukaj tovarna za pravljanje kavinih surogatov.

Vuzenica je starodaven kraj ob Dravi in sedaj trg. Župnija (nadžupnija), h kateri pripadajo podružnice Sv. Janez nad Dravčami, Sv. Vid in Marija na Kamni, se raztega ob straneh Cerkvence in sega visoko na Pohorje proti Mali Kopi. Sedanja cerkev, ki je obdana z zidom, kateri obsega tudi župnišče, je iz 15. stoletja, prva cerkev pa se je na tem mestu postavila baje že l. 843. V Vuzenici sta bila dekana poznejša kneza in škofa slavni A. M. Slomšek in I. F. Zimmermann. Ne daleč od trga sta stari in novi Vuzeniški grad. Novi grad razpada, stari grad je razvalina, a v enem delu še tudi stanujejo ljudje. V starem gradu so v 13. in 14. stoletju gospodovali večji del pl. Vuzeničani, ki so z Zofijo pl. Vuzeniško l. 1432. izmrli. Po-

zneje sta imela graščina in trg Vuzenice različne gospodarje, med njimi tudi Celjske grofe in Marbeške nune, slednje do razpusta njihovega samostana l. 1782. Zdaj je Vuzeniška graščina združena z Marbeško graščino. V prejšnjih časih (v preteklem stoletju) so bili ob Plavžnici nad Vuzenico plavži, ki so pa nehali, ker je zmanjkalo železne rude. Črez Cerkvenico je razpet dolg železniški most. V Vuzenici je živahna trgovina z lesom, tukaj je slovenska posojilnica in šola, ki se je osnovala l. 1795.

Trbonje so ob Dravi na severni strani Otičnikovega Vrha. Skozi Trbonje teče potok Reka; sem spada visoko (838 m) ležeča

Marija v Puščavi.

podružnica Sv. Daniela, 5 km oddaljena od Trbonj. Trbonska šola je osnovana l. 1864. V Trbonjah je bil l. 1811. rojen župnik in slovenski pesnik Jožef Hašnik, umrl l. 1852. v Šentjurju pri Celju.

Sv. Peter na Kronskem Vrhu. Cerkev, ki je iz l. 1750. in ima 2 stolpa, med katerima je na pročelju cerkve stolpna ura, stoji na Kronskem Vrhu in spominja po načrtu in slogu na cerkev Marije Tolažnice pri Gradcu. Okoli cerkve je nekaj prav čednih hiš. Župnija se razprostira po severo-zahodnjem pobočju Pohorja in obsega samo občino Otiški Vrh. Pod Sv. Peter spada podružnica Sv. Ožbald

na Otiškem Vrhju z malim, s skriljem pokritim stolpičem na strehi. Polje, živinoreja in gozd redijo prebivalstvo.

Sv. Janez pri Spodnjem Dravogradu. Župnija se razprostira deloma po pobočju Selovca, deloma po levem pobočju Meslinje in Meže, le ob Meži seže župnija tudi na desno stran tega potoka, torej v Pohorsko okrožje; na tem ozemlju so: kapela Puchenstein, kolodvor Spod. Dravograd, posestniki Gol, Miesbek, Podržan in Gresovnik. Cerkev je ob cesti, ki pelje s Spod. Dravograda v Slovenji Gradec, šola ima 3 razrede in se je ustanovila l. 1865.

Pameče so v Meslinjski dolini na desni strani Meslinje. Župnija se raztega nekaj po dolini, večji del pa po zahodnem pobočju Jesenkovega Vrha na Pohorju. Cerkev je nova in se je šele l. 1869. postavila; podružena ji je cerkev Sv. Ane na Aninem Vrhju. Šola, osnovana l. 1893., je enorazredna. V Pamečah je tovarna za izdelovanje stolov iz usločenega lesa in tovarna za plošče.

Dalje v prih. letniku.

Slovstvo.

Touring Club Italiano je izdajal tekom zadnjih treh let imenitno kartografično delo, t. j. zemljevid cele Italije. Izšel je v 58 listih po merilu 1:250.000 v »Istituto Geografico de Agostini«, Novara, pod uredništvom L. V. Bertarelli. Zemljevid je tiskan v štirih barvah; belo, zeleno, rdečkasto in modro. Splošno je lepo, doma in drugod priznано delo. Nas zanima posebno list foglio 7bis Trieste. Očividno so Avstrijski deli napravljeni po specialnih kartah Avstrijskega vojaškega geografičnega instituta najzadnje izdaje. Nomenklatura je dobra in so imena gor tiskana pravilno s slovenskimi pismeni ali pa fonetično z laškimi po slovenskem izgovoru. N. pr. Bogatin, Krn, Vrata, Lipnik, Vogel, Morež, Gladki Vrh, Mužakla, Vrtaški Vrh, ali pa Scarlattizza, Tzerni Vrh, Tzerna Prst, Cobilna Glava. Le izjemoma so imena poitalijančena: Tricorno (Triglav), Monte Re (Nanos). Te imeni sta v rabi Tržaških Italijanov. Četudi sta umetni, konečno ne moremo braniti, da sta zašli v rabo med italijanskimi turisti v Trstu in da sta prešli po reviji Alpi Giulie v Trstu in po knjigi Nicolo Cobol »Alpi Giulie«, Trieste 1907, splošno v italijansko literaturo. — Zemljevid dela častno izjemo, da ne rabi spakedrank in nesmiselnih prevodov navedene knjige, kakor Dito nero za Črno prst, Monte Carbone za Vogel in enake. Smemo torej izreči kartografičnemu delu Touring Club Italiano polno priznavanje ter konstatovati z zadoščanjem, da prodirajo stvarni znanstveni nazori polagama, kolikor se tiče Italijanov iz kraljevine, tudi glede naše slovenske zemlje.

Tem hvalevrednejše je to delo Touring, ker ima med domačimi turisti glede nomenklature še vedno težko stališče in tudi oficialni geografi ne priznavajo rabe slovenskih pismen ter kolikor mogoče sami rabijo prevode. Tako se je oglasil proti pisavi Touring Cluba znani geograf dott. Ettore de Toni,

professore al liceo Marco Foscarini v Benetkah, ki je bil izdal leta 1905. delo: »I nomi geografici alle porte d' Italia«, Venezia, izdanje Dante Alighieri. De Toni sam je bil prvi, ki je skušal poiskati za dotedanja oficialna laška in nemška imena tudi domače slovensko, n. pr. Voghersca-Vogrisca, sl. Vogersko, nem. Ungersbach ali: Zadra, sl. Čadra, Čaderg, nem. Tschaderg. De Toni zavzenta stališče, da je povsodi za Italijane treba rabiti na prvem mestu znana dosedanja oficialna, laška in nemška imena in šele v oklepaju pristno domače ime, češ, da je zemljevid predvsem za domačo rabo ter naj se šele na drugem mestu konstatuje tuje ime.

Prčdira pa bolj in bolj struja, ki priznava, da so Julijske Alpe po večjem slovensko ozemlje ter rabi izključna italijanska imena le tam, kjer ni poznano domače slovensko. Tako je G. B. de Gasperi, urednik revije »Societa Alpina Friulana«, moje narise Rezije, Kanina in drugih docela stvarno kritiziral in mi dal polno priznanje:

»Sono interessanti i nomi di paesi, ma un bel più notevole contributo ha portato l' autore alla conoscenza toponomastica delle Valli di Resia, del Torre, e del Cornappo, con la raccolta e l' esatta trascrizione (che solo uno sloveno poteva fare) dei nomi di stavoli, di casere, di corsi d' acqua e d' altre particolarità topografiche, la cui nomenclatura, troppo spesso male intesa, e peggio trascritta, troviamo pure nelle nostre carte topografiche è in quelle austriache.

La carta del Monte Canin, alla scala 1 : 37.500, è ricchissima di nomi, specie sul versante dell' Isonzo, e verso la valle di Resia«. (»Zanimiva so imena krajev, a znamenitejši prispevek je prinesel pisatelj za poznavanje krajevnih imen doline Rezije, Tera in Karnajte z zbirko in s točnim prepisom — katere more napraviti le Slovenec — imen za staje, sirarnice, vodo-tečine in druge topografične posebnosti, katerih nomenklaturu, često slabo razumljeno in še slabše prepisano, nahajamo tudi v naših topografičnih kartah in onih avstrijskih.

Zemljevid Kaninske gore je jako bogat na imenih, posebno na Sočino plat in proti dolini Rezije.«)

Societa Alpina Friulana, ki je izdala že lepa dela o Friulanskih in mejnih Julijskih Alpah, sledi dosledno nazorom in sistemom enega ustanoviteljev društva, znanega geografa profesorja Giovanni Marinelli, ki nam je prvi prinesel v literaturo slovenska imena v Kaninski skupini in Rezijanski dolini, kakor jih je slišal iz ust svojih slovenskih vodnikov Rezijanov.

Obzor.

K terminologiji v Reziji. Na strani 191. Planinskega Vestnika iz leta 1912. pri popisu Rezije sem navedel za vrh 1602 m ime Senovik. To ime se je spakedrilo na več načinov, n. pr. Suhovit, Sounovik, in se je razlagalo prav različno. Ker je ta vrh in njegova pobočja travnat in hodijo seč Rezijani seno, sem raztolmačil ime za goro, ki ima obilo sena. S tem tolmačenjem sam nisem bil prav zadovoljen radi končnice -vik in ker Rezijani to ime izgovarjajo »Sjenovik«. Pozneje sem naletel v zgodovini Srbov od Jireček-a na strani 163 besedo »sjenovik«, ime v Črnigori. Vsaka hiša ima svoj »sjenovik«. Ta beseda je starodavna še izza časa pradednega kulta (Ahnenkultus). Ime izhaja iz sjen

= Schatten, sjenovik pomeni Schattengespenst. V Reziji so konstatirali filologi jezikovno zmes slovenščine; kot glavna podstava služi srbščina pri izgovoru raznih besedi in zasledil sem konečno tudi turško ime. Za hlevce, mali hlev imajo prav hrvatsko-srbski »hlivac« in tako nekatera druga. Očitno se mi zdi, da je tudi »Sjenovik« pristna hrvatsko-srbska beseda, ki pomeni toliko, kakor »der Schattenberg.«

Turška beseda, katero sem zasledil, pa je »péravo«, Miklošič je to ime, ki je v rabi v bolgarščini, tolmačil iz turškega, trdeč, da pomeni toliko, kakor vrata. Dejansko rabijo Rezijani to ime v pomeni vrata: »Péravo Grubje« t. j. Vrata Groblje 2251 m in »Péravo Senožeče« tik vrha Monte Sart 2324 m (Žrd). Obe geografski imeni se rabita za morfološki pojav, kakor ga goriški in kranjski Slovenci imenujejo »Vrata. Besedi »Sjenovik« in »Péravo« sta torej filologično prezanimivi, ker izpričujeta, da je dejanski v rezijanščini ostankov srbskih in turških. Profesor Baudouin de Courtenay je torej s prvo svojo hipotezo imel prav, trdeč, da se je rezijanščina iztvorila pod vplivom srbščine in turščine. — Sedaj, ko sem kolikor toliko točno predelal Julijske Alpe in posebno vnemo ozemlje italijanskih Slovencev, ko sem z največjim zanimanjem prečital Kosovo »Gradivo« in Niederlejeve »Starožitnosti«, pa si dovoljujem izreči tudi svoje mnenje, da smatram Rezijane za potomce slovenskih pastirjev, ki so od davnih časov živeli v zatišju doline pod Kaninom in Muzci, med katere je ob koncu takozvanega preseljevanja narodov po napadih ogrskih in hrvatsko-srbskih čet proti gorenji Italiji zašel ostanek take roparske vojne čete. Pod vplivom teh priseljencev se je slovenščina pretvorila tako, da vlada turško-obrska izreka in je med jezikovni zaklad posejanih nekoliko hrvatsko-srbskih in redkih turških besedi. — Pa seveda: sub iudice lis est atque-erit!

Dr. H. Tuma.

»Vilharjeva Koča« v Črnem Dolu. Ilirsko-Bistriška podružnica ima novo postavljeno »Vilharjevo Kočo v Črnem Dolu«. Koča ima spalnico z 8 žimnicami ter obednico s štedilnikom (torej skupaj 2 sobi). Ni oskrbovana. Ključni se nahajajo 1) pri g. Vinku Šketu, trgovcu v ll. Bistrici, 2) g. Franu Kociančiču, postajenačelniku v Trnovem (na kolodvoru) in 3) pri g. sodniku Dr. Franu Kovča v Trnovem.

Vratislav Pasovský. Šestdeseti rojstni dan svojega velespoštovanega predsednika — g. c. kr. stavbnega svetnika Vratislava Pasovskega — je praznoval klub čeških turistov dne 13. novembra 1914. Jubilar se je rodil l. 1854 v Kostelcu na Orlici kot sin tamošnjega grofovskega stavbenika. Visokošolske študije je dovršil v Pragi (1871—75), nadalje je obiskoval v letih 1879—81 akademijo tvorbne umetnosti in deluje odslej skozi 34 let v Pragi. Světnik Pasovský je bil mestni poslanec v dobi 1885—88 ter od 7. novembra 1898 do danes, skupno torej 20 let. V vseh mestnih tehničnih in stavbinskih podjetjih pridno sodeluje; dolga vrsta pomembnih stavb priča o njegovih vrlinah. Pa za češko turistiko pomeni njegovo ime cel program; to se splošno priznava, kajti veliko turistovskih podružnic, občin in društev ga je imenovalo častnim članom. Naj priljubljeni jubilar in neumorni pospeševalec zdrave turristike še prav dolgo plodonosno v kreposti nadalje deluje v prid in čast bratskemu klubu!

P. V.

Društveni vestnik.

† **Bogumil Brinšek.**

Najobčutnejša izguba je zadela naše društvo, ko je dohitela častna smrt na bojišču najdelavnejšega našega amater-fotografa, gospoda Bogumila Brinšeka.

Najlepšim slikam, ki jih je priobčeval naš list, je prištevati njegove; bil je zvest sodelavec Slov. Planinskega Društva in je zbral krog sebe celo vrsto prijateljev amaterjev, ki jih je navduševal in vodil, da so proučevali in upodabljali naravne krasote naših planinskih krajev.

Delo, ki ga je pričel, ne bo zamrlo — njegovi tovariši in učenci mu bodo sledili; vendar pa bomo bridko pogrešali baš njega, neumornega mojstra v planinskem slikanju. Izgubo nam olajša sporočilo častitih njegovih sorodnikov, priobčeno nam po pokojnikovem bratu, gospodu Josipu Brinšek, trgovcu v Ilirski Bistrici, ki določa:

»Ustreza je ciljem pokojnikovim, se pokloni njegova znanstvena zapuščina Slovenskemu Planinskemu Društvu, čigar sodelovalec je bil s svojo celo dušo; vsi njegovi dragoceni, z velikim naporom napravljeni negativni se prepuščajo v last Slovenskemu Planinskemu Društvu — več sto jih je — prevladujejo slike iz Kamniških in Julijskih Planin, veliko jih je tudi iz lanskih vojaških vaj v Hercegovini, in obilo jamskih slik; v splošnem je porabiti negative za ilustracijo Planinskega Vestnika, društvo pa naj jih da na razpolago tudi drugim slovenskim ilustrativnim listom, »Dom in Svet«, »Slovanu« in drugim; negative je tudi posoditi podružnicam, ako jih potrebujejo za napravo razglednic. Lastnik planinskih negativov je in ostane v vsakem slučaju Slovensko Planinsko Društvo. Jamski negativni pa se naj odstopijo Društvu za raziskavanje podzemeljskih jam na Kranjskem, ako jih za svoje namene in znanstvene publikacije potrebuje; drugi negativni, ki niso planinski in ki jih Slovensko Planinsko Društvo lahko pogreša, naj se odstopijo društvu amater-fotografom v Ljubljani in se dajo na razpolago tudi Družbi sv. Cirila in Metoda v svrhu izdaje razglednic. Reprodukcijske naj nosijo pokojnikovo ime, razglednice naj se izdajo lepo napravljene (fotohrom papir).

Pokojnikov album slik se prepusti Slovenskemu Planinskemu Društvu s prošnjo, da se slike o priliki razstavijo in nato ž njimi okrase društvene planinske kočje in domi, zlasti oni, ki jih je pokojnik tako rad posečal; kočje naj dobe slike iz okoliša. Kranjskogorska in Kamniška podružnica naj bodo tudi deležne nekaterih slik iz albuma.

Ker rajniki Bogumil ni zapustil nobenega testamenta, se na ta način najbolje izvršijo nameni ljubljenega, dobrega, prerano umrlega brata.«

Prošnja

do članov Slovenskega Planinskega Društva.

Naše društvo se nahaja v zelo težavnem položaju, ker je letos izostal vsakoršen dohodek iz oskrbe naših planinskih postojank in so izostali tudi drugi redni dohodki, posebno prispevki mnogih podružnic, podpore itd.

Obstoj društva je odvisen od gmotnega uspeha, ker povzroča izdaja Vestnika, vzdržavanje in amortizovanje dragocenih društvenih domov silno veliko izdatkov. V sedanjih težavnih časih bo naše društvo navezano izvestno le na pripomoč svojih članov, od rednega vplačila članarine ter od rednega prispevanja podružnic bo tudi odvisno, ali bomo mogli priljubljene naš Planinski Vestnik leta 1915 redno izdajati.

Osrednji odbor se tedaj obrača do svojih članov z nujno prošnjo, da čimpreje vpošljejo po priloženih položnicah svojo članarino in blagodušno prilože po svoji moči še izreden prispevek v pripomoč društvu.

Osrednji odbor S. P. D.

Ob zaključku leta 1914.

Izdaja našega lista je v drugi polovici leta zaostala vsled težavnega gmotnega položaja našega Društva. Oskrba naših planinskih postojank bi bila letos prav dobro uspela, ker so bile ugodne vremenske razmere; nabavil se je že bil zato tudi povsod ves potreben provijant. Takoj po otvoritvi koč pa je bila proglašena mobilizacija, in ker je prenehal popolnoma promet turistov, za več časa tudi obrat železnic, je bilo društvo primorano, že meseca avgusta zatvoriti vsa oskrbovana zavetišča. Vsled tega pa je izostal letos vsakoršen dohodek iz oskrbe, dočim so bili izdatki isti. A tudi drugih rednih dohodkov ni bilo in več podružnic je ostalo na dolgu prispevek za Planinski Vestnik.

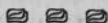
Da se zmanjšajo stroški, se nista izdali dve številki Planinskega Vestnika, a izda se predstoječa kot zaključna številka. Ker je letošnji Planinski Vestnik donášal veliko lepega gradiva in slik in so izšle vse posamezne številke v večjem obsegu, tvori letošnji Planinski Vestnik i po obsegu i po vsebini vendar popolen letnik, ki smo nanj lahko ponosni.

Izdaja Vestnika v letu 1915 od kraja tudi še ne more biti redna — odvisna bo od došle članarine in točnega vplačila prispevkov podružnic. Vsekako pa bo častna naloga našega društva, da izda do konca leta Planinski Vestnik neprikrajsan.

Zanimivega gradiva ima uredništvo v izobilju; obrača pa se i za nadalje do zvestih požrtvovalnih in neutrudnih sotručnikov s prošnjo, naj ostanejo tudi še v težavnih razmerah v našem krogu, kjer smo si vsi bratje, ker smo vsi enakovnadušeni delavci.

Zanašamo pa se tudi na zvestobo članov našega Društva; z nizko članarino bodo pripomogli Društvu do nadaljnega trdnega obstoja baš zdaj, ko se moramo zanašati in opirati le na lastno svojo moč. Vsi stari naši prijatelji naj vztrajajo, a naj pristopajo še mnogobrojni novi; že Vestnik sam jim bo poplačal članarino, in to tem bogateje, čim več se jih nam pridruži.

Uredništvo.

Članarina »Slov. Plan. Društva« znaša na leto 6 K (za dijake 3 K); ob pristopu se plača vpisnina 2 K (dijaki so je prosti). Ustanovnina znaša 100 K.

»Planinski Vestnik« prejema družveni člani zastonj. Naročnina za nečlane 5 K na leto (za dijake 3 K; dijaki-naročniki dobe takoj dijaške vstopnice). Posamezna številka stane 50 vin.

»Planinski Vestnik« izhaja desetkrat na leto, vselej prvega dne vsakega meseca, izvzemši avgust in september. Vsaka številka se zaključí s 25. dnem prejšnjega meseca.

Društvena znamenja dobivajo člani (za 2 K) pri Osrednjem društvenem odboru v Ljubljani, pri podružniških odborih, pri gosp. trgovcih: Ivanu Sokliču (Pod Trančo), G. Čadežu (na Mestnem trgu), Pavlu Magdiču (nasproti glavne pošte) in A. Krejčiju (v Wolfovi ulici).

Upravništvo.

Kakor obdrži Slovensko Planinsko Društvo v najčastnejšem spominu Bogumila Brinšeka, tako se zahvaljuje tudi njegovim sorodnikom za velikodušno darilo in njih dragoceno naklonjenost.

Darila. Gospod Ivan Mejač, trgovec in posestnik, je daroval Osrednjemu društvu S. P. D. entisoč krasnih barvanih razglednic, ki nam kažejo travnike pod vrhom Golice, na katerih bujno cveto ključnice (narcise). Pristrčna hvala!

Umrlji člani. Osrednjega društva. Na vojnem polju: Brinšek Bogumil, navdušen sotrudnik (gl. zgoraj), Hafner Ilatko, mestni uradnik v Zagrebu, Bercé Josip, profesor v Ljubljani. — Junakov planincev, ki so žrtvovali življenje za domovino, pa je gotovo še več; a njih imena se nam doslej niso naznanila. Skrbeli bomo po možnosti za njih trajni spomin.

Koroške podružnice: član Janežič Anton, hišni posestnik v Celovcu.
Selške podružnice: član in odbornik Jurij Karlin, župnik v Sorci.

Novi člani Osrednjega društva: gg. Berce Josip, profesor v Ljubljani, (gl. umrlji člani!) Osterc Fr. Ksav., kaplan v Poljčanah, Kenda Ivan, poslovođa v Ljubljani, Vodstvo štirirazredne ljudske šole na Koroški Beli, dr. Fux Riko, magistratni koncipist v Ljubljani, Blažon Fran, nadrevident v pok., Klopeinsee.

Cerkljanske podružnice: g. Godnič Josip, pravnik v Gorici.

Goriške podružnice: gg. Slavič Anton, avskultant, Kremžar Fran, urednik, oba v Gorici.

Il. Bistriške podružnice: gg. Dr. Anton plem. vitez Pantz v Il. Bistrici; Vekoslav Zajc, posojil. tajnik v Trnovem.

Kamniške podružnice: g. Ing. Kraut Vatroslav, c. kr. gozdni eleve na Bledu.

Kranjskogorske podružnice: gg. Šefman Karol, pravnik v Kranjski Gori; Potočnik Franica, tov. uradnica, Belca; Ramoveš Fran, želez. uradnik, Kranjska Gora.

Podravske podružnice: gdč. Černelč Olga, St. Peter; Majdič Anica, Ljubljana.

Savinjske podružnice: gg. Felicijan Anton, želez. uradnik v p. v Ljubljani; Kosem Albin, hranil. uradnik v Slovenjgradcu; Pevnik Ema v Šoštanj; Ježovnik Tonči, učiteljica v Mozirju; Žolgar Zvonko, bančni uradnik v Osijeku.

Selške podružnice: g. Hribar Anton, župnik, Zalilog.

Tržaške podružnice: gg. Pfeifer Marija, učiteljica, Pirker Pavla, učiteljica, Šeme Anton, učitelj, Zink Josip, zavarovalni uradnik, — vsi v Trstu.

Vsebina: Pavel Kunaver: † Bogumil Brinšek. (Str. 169.) — Dr. H. Tuma: Po Trenti in Soči. (Str. 172.) — Janko Mlakar: Okrog Montblanca. (Str. 179.) — † Janez Koprivnik: Pohorje. (Str. 183.) — Naše slike: † Bogumil Brinšek (Str. 170), Jos. Komac (Str. 174), Marija v Pušcavi (Str. 184.) — Slovstvo: Touring Club Italiano. (Str. 185.) — Obzor: K terminologiji v Režiji (Str. 186), „Vilharjeva Koča“ v Črnem Dolu, Vratislav Pásovský. (Str. 187.) — Društveni vestnik: † Bogumil Brinšek (Str. 188), Darila, Umrlji člani, Novi člani (189.)

Odgovorni urednik **Svitoslav Breskvar** v Ljubljani. — Izdaja in zalaga „Slov. Plan. Društvo“.
Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani.

Vabilo na naročbo

„Planinskega Vestnika“.

Po šestletnem prestledku je začel „Planinski Vestnik“ zopet izhajati. Odbor Osrednjega S. P. D. se ni strašil stroškov, dolžnost slovenskih planincev je pa, da ga podpirajo. Čim več bo naročnikov, tem lepši in ceneji bo. Porok za skrbno in spretno urejevanje je že ime g. ravnatelja dr. Josipa Tomiška, dolgoletnega urednika „Planinskega Vestnika“. Naše glasilo bo prinašalo zabavne in poučne spise; tudi imamo na razpolago krasne planinske slike priznanih fotografov-planincev. Odbor je ukrenil vse, da postane „Vestnik“ prava duševna vez ne samo med slovenskimi planinci, marveč med vsemi jugoslov. prijatelji gora.

„Vestnik“ bo izhajal desetkrat na leto. Cena se določi pozneje, ko bo znano število naročnikov.

Osrednji odbor S. P. D.

